

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

**R. P. D. Ioannis Ivsti Lanspergii, Natione Bavari, Illvminati
Ac Religiosissimi viri, Carthusiae Coloniensis ante annos
centum Vicarii, & Magistri Nouitiorum laudatissimi Opera**

In Qvinque Tomos Distributa, à mendis expurgata, veteri integritati
restituta, & indicibus locupletata

De Tempore

Landsberg, Johannes Justus

Coloniae Agrippinae, 1631

Exegesis Euangelij Matthæi XXII.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-47044](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-47044)

T. VI
21

Domini nostri Iesu Christi, in iudicio extremo futuram, vobisque ad eandem anhelantibus, ac dignè paratis, quam impij timent, & hanc futuram (si fieri possit) nollent, qui sua gratia interim confirmabit vos vsque ad vitz vestræ finem, quo perseveretis in virtutibus, sine crimine vllò, aut lethali peccato: qui finis erit in die aduentus Domini nostri Iesu Christi, siue ad iudicium is sit vniuersale in fine mundi, siue ad iudicium cuiusvis animæ singulare per mortem hinc egredientis, & quo ad animam suam iudicium recipientis.

EXEGESIS EVANGELII DOMINICÆ XVIII.
post Dominicam S. Trinitatis, Matthæi XXI.

Quomodo Christus nunquam destitit docere & benefacere quibuscunque potuit sine acceptione personarum, ita tam Saducei quam pharisæi nunquam deserunt Christum persequi, tentare & calumniari. Omni enim tempore & odio perpetuo insidiabantur ei. Nam antequam pharisæi illum accederent, narrat Euangelista, quod illum Saducei fuerant adorti, putantes illum posse sermonibus constringi ac conclusi, ne quod responderet, haberet. Proponebant enim mulierem quæ post primi mariti mortem iuxta legem nupsit germano defuncti: quo pariter mortuo alteri nupsit fratri, & ita succedentibus sibi maritis, accidit vt septem habuerit maritos fratres. Quibus omnibus defunctis, demigravit hinc tandem & mulier. Interrogant igitur, quem sit mulier illa post resurrectionem habitura virum ex his, quos olim habuit. Aut ergo septem fratres habitura est viros, arguunt, vbi resurrectio corporum creditur, quod deforme est, aut nullum: per hoc probatum esse volentes, nullam esse resurrectionem. Quibus Christus Dominus respondit, dicens: Erratis nescientes scripturas neque virtutem Dei. In resurrectione enim neque nubent: neque nubentur: sed erunt sicut Angeli Dei in cælo, & reliqua quæ sequuntur. Cæterum, vbi pharisæi considerauerunt Saduceis impostum silentium, de quo vt de aduersantium sibi incommodo seu confutatione licet credantur delectari, in Christi tamen persecutione fuere concordēs. Quapropter illis recedentibus, pharisæi conuenerunt inter se vt Dominum accederent. Sic enim dicit Euangelista:

Accesserunt ad Iesum pharisæi: & interrogauit eum vnus ex eis legis doctor tentans eum: Magister, quod est mandatum magnum in lege?

Chryso. Multitudine quidem conuenerunt, per vnum tamen solum interrogant: qui si Christum vinceret, omnes viderentur victores. Si verò vinceretur, vel solus portaret ignominiam. Præter enim gloriam & opinionem hominum nihil querere videbantur pharisæi aliud. Veruntamen quod hic legis doctor dicitur Christum tentasse, cui Christus, secundum alium Euangelistam dixerit: Non longè es à regno Dei, mirum est, quomodo non longè fuerit à regno Dei, qui Christum iniqua intentione tentauerit. Dicendum: Si idem est legis peritus, seu doctor, cuius apud alios quoque Euangelistas sit mentio, tunc mala intentione ad Christum tentandum accessit. At vbi Christum

Christum audiuit respondentem, mutatus est, dilectatusque in Christi response, laudavit Dominum, quod optime responderit: Cui deinde quod Dominus dixit. Non longè es à regno Dei. Vnde cognoscitur immutatus. Quem admodum & hi qui missi furant à principibus sacerdotum & senioribus Iudaeorum, ut Iesum captum ad se adducerent, audientes Dominum populo loquentem mutati sunt. Redeuntesque in seculo negotio, cum quare Iesum non adduxissent, interrogati fuissent, responderunt: Nunquam sic locutus est homo ut loquitur iste. Posset tamen dici, quod vbi dicitur, tentans eum, non sit acceptum hoc verbum tentans in malam partem, sed tentare voluerit Iesum ut ignotum, & experiri, verè ne in illo esset perfectio tanta quanta dicebatur.

Ioan. 7.

Ait illi Iesus: Diliges Dominum Deum tuum ex toto corde tuo, & ex tota anima tua, & ex tota mente tua. Hoc est maximum & primum mandatum.

Interrogauerat legis doctor de primo & maximo mandato, quod illud esset tanquam primum, potissimum, maximeque necessarium. Et respondit Dominus præceptum hoc esse dilectionis. Erat enim varietas opinionum hac de re disceptantium, quibusdam hoc, alijs aliud supremum esse mandatum dicentibus. Ideo hic legisperitus, cum illius esset opinionis, puta, præceptum charitatis esse primum atque præcipuum, volens experiri quid Dominus quoque sentiret, interrogavit. Respondum autem accepit: Diliges inquit. Quare non dicit timebis? quia diligere magis perfectius est quam timere. Illud enim filiorum est, hoc seruorum. Timor enim poenā habet, quam charitas foras mittit: porro dilectio fiduciam præstat.

1. Ioan. 4.
Timor sanctus & filialis quis.
psalm. 118.

Non ignoro tamen quendam esse timorem, qui coniunctus charitati, qui vocari solet timor reuerentialis & sanctus, de quo scriptum est: *Timor Domini sanctus permanens in seculum seculi.* Hic nanque timor etiam in futura vita non peribit. Ad cuius similitudinem & modum timent filii ingrati inueniri aut esse parentibus, timent offendere, timent contristare. Timet autem non propter se, id est, ne sibi propterea malè contingat, sed timet propter parentes, ne quod illos contristet, ne, quod illos molestat aut quod dedecet, faciant. Hic timor crescit cum charitate, tantum abest, ut minuat expellatur ve.

Diliges, inquit, Dominum Deum tuum ex toto corde tuo, ut omnes cogitationes tuas in Deum reflectas. Ex tota anima tua, ut omnes affectiones tuas in Deum conuertas. Ex tota mente tua, id est, ut omnes sensus tui Deo vacent. Alius enim est amor cordis, alius animæ. Amor cordis quodammodo sensualis atque carnalis, quia sensibilis est. Amor animæ non sentitur, sed intelligitur, quia amor hic in iudicio animæ constituitur. Tantum enim diligit Deum, quanti æstimat illum. Qui credit apud Deum omne bonum esse, & extra Deum nihil boni, hic diligit Deum ex tota anima. Tota verò mente diligit, cuius omnes sensus Deo vacant. Aut ita: Corde toto diligit Deum, qui diligit tota voluntate: tota diligit mente, id est, intellectu. Diligit tota anima, qui memoria alijsque potentijs animæ diligit. Hoc est primum, præcipuum, & maximum mandatum. Maius est enim diligere Deum, quam hominem,

Quomodo diligendus sit Deus ex toto corde, ex tota anima & ex tota mente.
Chrysostrum.

NNNN 3. minem,

T. VI
21

minem, præsertim cum ille diligatur propter se: hic autem propter alium, hoc est, propter Deum.

Secundum autem simile est huic: Diliges proximum tuum sicut teipsum.

Aduerte quod præceptum de diligendo proximo dicit simile præcepto de diligendo Deo. Simile, inquam, dicit, non par, quia minus est dignitate. Quadrifariam autem homo est proximus noster. Primo natura, quia eadem natura conditi sumus. Secundo origine, quia ex vno patre sumus progeniti. Tertio hereditate: eadem enim hereditas nobis omnibus promissa est, quotquot credimus in eum, & quotquot potestatem accepimus filios Dei fieri. Quarto proximus noster dicitur lege: eadem enim lex nobis præcipitur, eadem nos lex ligat omnes ad obediendum Deo. Hic proximus noster nusquam in scriptura non declaratur diligendus: Nulla enim scriptura necessitatem hanc nobis tacet. Nam in Leuitico scribitur quod hic, & in Luca quoque habetur: *Diliges proximum tuum sicut teipsum.* Et in Ioanne dicitur: *Hec est præceptum meum ut diligatis inuicem.* Adeo autem vult proximum diligere nobis Deus, ut se non æstimet amari, nisi diligatur & proximus. Unde in epistola Ioannes, *Si quis, inquit, diligit Deum, & fratrem suum odit, mendax est. Qui enim non diligit fratrem suum quem videt, Deum quem non videt quomodo potest diligere?* Deinde ratio quoque nos cogit ad diligendum. Aut enim proximus noster est bonus, aut malus. Si bonus, hac ratione quia bonus est, diligendus venit. Est enim filius Dei, ut Ioannes testatur: *Videte qualem charitatem dedit nobis Pater, ut filij Dei nominemur & simus.* Est præterea Christo omni genere necessitudinis coniunctissimus. Quod ipse palam Christus fateretur, dicens: *Qui cumque fecerit voluntatem Patris mei qui in calis est ipse meus frater, soror, & mater est.* Itaque qui bonus est, & Dei filius, Christi que frater, soror, & mater, quomodo diligendus non est? Porro, si malus est, adhuc tamen diligendus est triplici respectu. Primo, propter Deum. Si enim diuitis filij diligis quando sanus est, quomodo non diligis quando infirmus est? Hoc modo tu Dei filium, Dei plasma, Christi fratrem, quem ignoras cuius sit apud Deum futurus meriti, dilige, & dum sanus est mentis, & dum vesanus est: non quia vesanus est, sed quia Deus te & illum fecit. Quare tu etsi steteris etiam, non iudices, non contempnas cadentem, sed compatiaris, sciens quod potens sit Deus erigere illum. Secundo, diligendus est propter seipsum. Maiori enim compassione prosequendus, & maiori est fouendus dilectione, dum infirmus ægrotat, quam quando exultat sanus. Tertio, propter teipsum. Plus enim lucraberis amando proximum te non diligentem, aut tibi contumeliosum, quam quando amas beneuolum. Inde enim Dei efficieris filius, Christo dicente: *Diligite inimicos vestros, ut sitis filij Patris vestri qui in calis est.*

Proximi nostrum esse 1. omnem quadrifariam. Ioan. 1.

Scriptura ubique testatur ubique proximum esse diligendum. Leuitic. 19. Luc. 10. Ioan. 15.

Ratio ut cogat hominem ad diligendum proximum. 1. Ioan. 3.

Matth. 12.

Mose esse diligendos triplici respectu.

2. Corin. 10.

Matth. 5. Luc. 6.

Præceptum dilectionis vtrum sit vnum tantum vel duo Rom. 13.

In his duobus mandatis vniuersa lex pendet & propheta.

Videtur vnum (dicit aliquis) duntaxat esse præceptum, dicente Apostolo: Qui diligit proximum, legem impleuit. Dicendum: Ratio diligendi proximum est Deus, quem nemo non potest non diligere, quisquis illius intuitu hominem diligit. Plus enim semper diligimus eum, cuius nomine

ac me-

ac merito, aut ob cuius gratiam diligimus alium. Nam qui seruum diligit propter dominum, magis diligit dominum quam seruum, quem diligit tantum propter dominum. Inde tamen simul quoque intelligere nos necesse est, non omnem dilectionem legem implere. Nam si aliter, aut alio fine diligit proximum, quam propter Deum, iam non legem implēsti, nec præceptum obseruasti charitatis. Naturalis enim amor, socialis, ciuilibus, inhonestus, carnalisue nihil de charitatis implere potest præcepto. Quando igitur proximum diligitur iubemur sicut nos ipsos, non est intelligendus ille amor, quo nos perperam, illiciteque diligimus, vt eodem diligamus & proximum: sed sicut nos ipsos in Deo diligimus & propter Deum, ita etiam eadem charitate proximis optemus salutaria, quæ nobis optamus, aut optare debemus. Eadem illis faciamus, quæ iuste nobis optamus fieri. Diligere enim alium, est ei bene uelle. Voluntas autem bona haudquaquam otiosa est. Quare si vera est, procedit in opus. Et quia charitas est, fit etiam vt dilectio proximi malum non operetur. Plenitudo itaque legis dilectio est Dei & proximi. Siquidem omnium virtutum origo, regina, nutrix & finis est charitas, qua Deus amatur & proximus. Et quamuis duo sint præcepta charitatis: vna est tamen charitas, qua Deus, proximusque diligitur. Eo igitur amore quo Deum & quo nos secundum Deum diligimus, diligamus oportet proximum. Verbi gratia: Dicit Christus: *Qui amat animam suam, id est, qui diligit & fouet vitam sensualem, perdet eam.* Hoc modo male te amas, nec simili modo proximum te conuenit diligere. Scriptum item est: *Qui odit animam suam in hoc mundo, in vitam æternam custodit eam.* Hoc salubre est odium charitatis & hoc odium extendere se debet etiã ad proximum, vt scilicet illi negentur ea desideria, quæ sunt ei detrimentum animæ.

Dilectio
quæ nã legẽ
impleat, &
quæ non.

Proximũ fo-
ut seipsum
diligere, quo-
modo fit in-
telligendum.

Roman. 13.
Dilectio quo-
modo fit ple-
nitudine legis.

Ioan. 12.

Ibidem.
Odium cha-
ritatis (salu-
tate ad proxi-
mum etiã ex-
tendendum:
est.

Psal. 139.
Lucã 10.

Congregatis autem Pharisæis, interrogauit eos Iesus, dicens: Quid videtur vobis de Christo, cuius filius est? Dicunt ei: Dauid. Ait illis: Quomodo ergo Dauid in spiritu vocat eum Dominum, dicens: Dixit Dominus Domino meo, sede à dextris meis, donec ponam inimicos tuos scabellum pedum tuorum? Si ergo Dauid vocat eum Dominum, quomodo filius eius est?

Quid sibi velit, quod dicit: Congregatis autem Pharisæis, fortasse miraris, cum sub initio Euangelij dicantur Pharisæi conuenisse. Dicendum, quod antequam Dominus interrogaretur tentandus, conueniant Pharisæi (sed hoc erat latenter tantum) vt tractarent inter se, qua illum arte tentarent. Et quia putabant illum latere posse, quæ ipsi in silentio simul musitabant, signum est, quod nihil prorsus de diuinitate eius credebant, sed ne suspicabantur quidem. Solutio igitur eorum concilio & conuentione, paulatimque illis separatis, alius post alium accessit ad Christum, & interim legis doctor suam fecit interrogationem. Omnibus itaque congregatis ad Christum Pharisæis, qui tunc presentes aderant, interrogat eos Christus, quoniam (vt dixi) de Domino Iesu nihil augustius, quam de homine sentiebant, cuius esset filius.

T. VI
21

futurus Messias Christus. Cui dum facilliter ac verè (quo ad humanam naturam) responderent, Dauid hunc esse filium (neque enim ignorabant Dauid esse promissum, vt de semine eius federet super solium eius) iterum obijcit Christus, quomodo Dauidis Christus possit esse filius, quem in spiritu, seu spiritali ac prophetali intuitu Dauid cernens, ait: *Dixit Dominus Domino meo*, hoc est, dixit Dominus Pater Domino meo Christo, *sedes à dextris eius*. Quæ verba si de diuinitate intelligantur, sensus est: Esto mihi æqualis. Si de humanitate: Esto mihi vicinior in potioribus bonis meis præ omnibus creaturis & participibus tuis. *Donec ponam inimicos tuos scabellum pedum tuorum*, hoc est, donec plene tibi omnes subijciã inimicos tuos, qui te contempserunt: quod erit in die iudicij, vbi potestate & virtute plenus apparebit Dominus Iesus iudicaturus omnes suos inimicos cum diabolo ad ignem perpetuum. Itaque concludens: Si, inquit, filius est Dauidis Christus, quomodo eum Dominum vocat? Aut si eius est Dominus, quomodo vocari potest filius? Nemo enim in hominibus esse Filium iudicat Patre maiorem.

Psal. 109.

Matth. 23.

Nemo poterat ei respondere verbum, neq; ausus fuit quispian ex illa hora eum amplius interrogare.

Nihil ad hanc quaestionem, quæ supra captum eorum erat, respondere poterant. Nam Christum credebant, expectabantq; hominem tantum. Quare quomodo Dauid suum vocaret Dominum, non intelligebant. Nam si intellexissent, facilis fuisset illis responsio. Dixissent enim duas in Christo fuisse naturas, vnam personam. Fuit enim Christus Deus & homo, vnus Emanuel. Itaque iuxta naturam humanam, quam ex Dauid suo habuit patre, filius erat Dauid. Iuxta verò naturam diuinam, qua Patrem habuit Deum, Dominus fuit Dauid. Cum itaque non possent respondere (quod superbis solet mentibus euenire) ignominia ducunt se magna affectos, propterea quod indoctiores Christo non poterant respondere. Retrocedunt igitur, nec ausi sunt amplius eum interrogare. Potius Dei sapientiam agnouissent, Christum se humiliassent, petentes ab eodem se illuminari. Sed rarum est aliquid, vt superbi & magni in oculis suis illuminentur. Propterea Christus confitetur Patri suo, quod cælestis vitæ mysteria, Ecclesiæq; ac fidei arcana absconderit quidem a sapientibus & prudentibus huius sæculi: reuelauerit autem ea paruulis, id est, humilibus.

Christus quomodo filius & Dominus sit Dauidis.

Matth. 11.
Lucæ 10.

Sapient. 1.

Intellectum suum quomodo captiuum tenere debet a homo.

Questiones curiosæ quomodo abigendæ sint.

Ad vos igitur pertinet filij charissimi, sentire de Domino in bonitate, & in simplicitate cordis querere illum. Quapropter subijcite intellectum vestrum in obsequium Christi, atque captiuum tenete intellectum vestrum, ne aliter sapiatis, quam vniuersa Ecclesia catholica sapit. Si quid vestrum exuperat intellectum, vt capere nesciatis, quid credendum, quid ve sic tenendum, fidem vestram communi vniq; fidei societatis Ecclesiæ. Atque constantè quod Ecclesia credit, credere vos astruit. Nolite discutere, aut inuestigare velle, vt ea, quæ sunt fidei, intelligatis. Sed potius dicite: Quicquid Ecclesia credit, credo ego quoque & palam & tacite. Non tamen quero rationem vt credam, quia satis est mihi annunciatio per Christum, cuius ob honorem, ob reuerentiam, & auctoritatem credo, quicquid credi debet. Hoc modo omnes scrupulos & quaestiones curiosas abigite. Dominus autè noster Iesus Christi

Christus vos illuminet & dirigat ad salutaria, qui est in secula benedictus,
Amen.

SERMO IN EADEM DOMINICA.

*De charitatis & amoris carnalis differentia, & de modo
ordineque diligendi.*

Diliges Dominum Deum tuum ex toto corde tuo. Matth. XXII. Cum Ioannes dicat Apostolus: *Qui non diligit, manet in morte*, quam necessaria sit charitas, inde liquet quod vitam non habemus spiritus, vitamque gratiæ, nisi diligamus Deum. Mortui, inquam, sumus in anima, quam primum Deum non diligimus. Circa hanc dilectionem & diligendi modum multa hic dicenda sunt. Primo nanque consideranda veniunt, quæ sint quæ teneamur diligere, & quo ordine. Itaque primum, præcipuum & maximum, quod diligendum est, est Deus, qui hic iubetur diligere ex toto corde, & super omnia. Tunc autem diligis eum ex toto corde, & super omnia quædo omnes motus animæ tuæ ad Deum refert, continesq; cor tuum, ne ad illam creaturam inclinatum sit contra Deum. Sunt autem quatuor affectiones cordis, quas in Deum esse oportet conuersas, sicut timor, amor, spes & gaudium. Vis scire quomodo eas ad Deum conuerti oporteat? Primo, ut nihil timeas, nisi Deum. *Nolite inquit, timere eos, qui occidunt corpus: sed eum time, qui potestatem habet mittere corpus & animam in gehennam ignis.* Nam qui corpus occidunt, cum iam expleuerint quod volunt, quid amplius facient? Nihil possunt vltra, quam quod hominem alioqui moriturum ex hac miseria, & ex ærumnis eripiunt multis. Vitam nobis auferre possunt temporalē, quam nihilominus, ut debemus Deo sumus resignaturi. Sed nunquid propterea eos, qui potentatum habent in terris, timebimus, ut propter ipsos quid illiciti vel minimum contra Deum faciamus? Nequaquam, sed magis quæ hominem timeamus offendere Deum. Quem ne offendamus, non timeamus quemcunque offendere hominem. Deo enim magis oportet obedire, quam cuius homini. Occidat, qui vult occidere, spoliat bonis, qui vult spoliare, modo Deo nos non spoliat: & tunc semper triumphabimus diuites. Melius est enim (ut Augustinus ait) Deo dilecto emori, quæ offenso viuere. Secundo, ut nihil diligas, quam Deum, aut propter Deum. Quicquid amabile non est propter Deum, cuiusmodi est peccatum, hoc noli amare. Quicquid vero amabile, aut tolerabile est, aut amari licet, non debet aliter amari, quam in Deo, aut propter Deum. Tertiò, spes tua reducenda est in Deum, ut nulla super te veniat tanta calamitas, nulla tentatio, quæ spem & confidentiam tuam extinguat in Deum. Sed dic cum Iob. *Etiā si occiderit me, sperabo in eum.* Quarto, gaudium tuum in solo Deo sit. De nulla igitur re alia post Deum gaudeas, nisi quæ te viciniorem facit Deo, aut quæ coniungit te Deo. De illo enim, vnde non places, sed displices Deo, non est gaudendum.

Secundum quod tenemur diligere, est anima. Animam tuam diligere debes, & animam proximi tui, tanquam Dei imaginem. Imago nanque alicuius rei diligitur propter hoc, cuius est imago. Ita hoc modo anima pro-

OOOO pter